

עֲשֵׂה שָׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ אָמֵן.
 יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְתֵן
 חֻלְקָנוּ בְּתוֹרָתְךָ. (וְשֵׁם נֶעְבְּדְךָ בְּיָרְאָה, בְּיָמֵי עוֹלָם וּבְשָׁנִים קָדְמָנִיּוֹת. וְעֲרֹכָה לַיהוָה מְנַחֵת יְהוּדָה
 וִירוּשָׁלַם, בְּיָמֵי עוֹלָם וּבְשָׁנִים קָדְמָנִיּוֹת.)

קרוב"ץ של רגלים אומרים אחר הלל קודם אין כמוד. ואומרים בניגון וא"א ובכן לך תעלה קדושה. ומוסף
 יום ראשון של פסח ושל ש"ע ושחרית ומוסף של ר"ה ויום כפורים אומרים תוך התפילה (מע"ר קס"ג, וע"י
 מע"ר קצ"ג וקצ"ה ורל"ב סדר הפיוטים שהיו אומרים ברגלים אחר הלל, פסוק בפסוק ובנעימה וקול זמרה).

ה ז כ ר ת נ ש מ ו ת

ביום הכיפורים, שמיני עצרת, שביעי של פסח ושבועות מזכירין נשמות
 [בחו"ל, בפסח בשבועות, מזכירין נשמות ביר"ט שני].

להורים:

יִזְכֹּר אֱלֹהִים נְשָׁמַת אָבִא מוֹרִי / אִמִּי מוֹרְתִי / (פב"פ) שְׁהֲלֹךְ
 / שְׁהֲלֹכָה / לְעוֹלָמוֹ / לְעוֹלָמָהּ / בְּעִבּוֹר שְׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בְּעִדּוֹ
 / בְּעִדָּהּ / בְּשֹׁכֵר זֶה תִּהְיֶה נִפְשׁוֹ / נִפְשָׁהּ / צְרוּרָה בְּצִרּוֹר הַחַיִּים עִם
 נְשָׁמוֹת אֲבֹרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שְׂרָה רַבְּקָה רָחֵל וְלֵאָה, וְעִם
 שְׂאֵר צְדִיקִים וְצְדִיקָנוֹת שְׁבָגָן עֵדֶן, וְנֹאמַר אָמֵן.

קרוב"ץ של רגלים. ע"פ מנהג אשכנז אומרים בימים טובים ובשבתות מיוחדות (חנוכה, שבת בראשית,
 שבת ר"ח, שבת תשובה, ארבע פרשיות ועוד) שלשה פיוטים בתוך ברכות ק"ש: יוצר — אחרי "יוצר
 אור... ובורא את הכל", אופן — אחרי "ק' ק' ק'... מלא כל הארץ כבודו", זולת — אחרי "אין אלהים
 זולתך". בחלק מהימים היו מוסיפים פיוטים גם בברכות ק"ש של ערבית (מערבית), בחזרת הש"ץ של
 שחרית (קרובות וסילוק) ולעיתים גם במוסף. דעת הגר"א במע"ר (סי' קכ"ז וקס"ג) שאין להפסיק
 בתפילה בפיוטים בין בברכות ק"ש ובין בחזרת הש"ץ, וגם בבאורו לסי' ס"ח נראה שכך דעתו נוטה,
 וכך הנהיגו תלמידיו בא"י. ומ"ש במע"ר המובא כאן שפיוטים דר"ה ויוה"כ וכן תפילת הטל ותפילת
 הגשם אומרים בתוך התפילה, כבר ביאר בטוב טעם הג"ר שלמה כהן בדברי שלמה על המע"ר דפיוטים
 אלו הם מענין הברכות (וכבר אמרו במס' ע"ז ח' א' דאם בא לומר מעין כל ברכה וברכה אומר אפילו
 בכל השנה כולה) משא"כ שאר הפיוטים (ונ"ל שכיוון בזה לדעת הגר"א בבאורו שם ס"ק ב'). וע"י מ"ש
 לקמן בתפילת הטל.

הזכרת נשמות. אמירתה ביו"כ היא ע"פ השו"ע סו"ס תרכ"א בשם המרדכי, ומובאת בין במהרי"ל ובין
 במנהגי רא"ט. אבל בגי' רגלים איתא רק במנהגי רא"ט (פסח) ובלבוש (ת"צ ט'), וע"פ מנהג אשכנז המערבי
 לא אמרוהו (ע"י מחזור ויטרי סוף שבועות). ובהגהות המנהגים לרא"ט ובלבוש כתבו הטעם שכל יום
 שקורין בו כל הבכור (היא הקריאה ליו"ט שני בחו"ל) מזכירין נשמות ופוסקין צדקה מפני שכתוב בו
 איש כמתנת ידו (ומהאי טעמא קורין בשמע"צ ולא בשמח"ת). ולפ"ז שייך יזכור רק בחו"ל שכן בא"י אין
 קורין קריאה זו כלל. אבל מצאנו בקב הישר סי' פ"ו (דפו"ר פפד"מ תס"ה) טעם אחר (שבכל רגל היו
 יורדות נשמות הצדיקים לבית המקדש — עי"ש באורך), ולפ"ז יש ליישב מנהגנו בא"י לומר יזכור
 ברגלים, אך לא מצאנו טעם זה בשום מקום אחר. **אבא מורי.** ע"י מ"ש לעיל בסוף ברכת המזון. **בעבור**
שאני נודר. כ"ה בס"י. ומדברי הראשונים (ע"י ב"י סו"ס תרכ"א) משמע שכפרת המתים היא בדוקא ע"י
 נדרי צדקה שנודרים החיים בעבורם. אכן טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם, ואם לא ברי לו שישלם
 נדרו תיכף עדיף שיאמר בלי נדר (ע"י קב הישר שם וקיצושי"ע ס"ז ג'), ולכן שינו בסידורים הנדפסים היום.